

Yayın Değerlendirmesi

Ukrayna

Valery Morkva ^{1,*}

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Kapadokya Üniversitesi, Nevşehir, Türkiye. ORCID: 0000-0003-0366-6599.

* İletişim: valery.morkva@kapadokya.edu.tr

DOI: 10.38154/CJAS.2025.84

Aydingün, İsmail; Morkva, Valery (eds.). 2024. *Ukrayna*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Aydingün, İsmail; Morkva, Valery (eds.). 2024. *Ukraine*, Ankara: Atatürk Research Centre.

2024 baharında, Türkiye ile Ukrayna arasındaki akademik ve kültürel diyalogun önemli bir kilometre taşı olan “Ukrayna” adlı kitabın Türkçe olarak yayımlanması, Ankara’da yayınlanan bu 792 sayfalık cilt, Türk ve Ukraynalı akademisyenlerin ortak çalışmasının bir sonucudur. Editörler Başkent Üniversitesi’nden İsmail Aydingün ve Kapadokya Üniversitesi’nden Valeriy Morkva, Türk okuyuculara genellikle Rus tarih yazımı tarafından gölgelenmiş perspektifleri tanıtmayı amaçlayan bu kapsamlı Ukrayna tarihi çalışmasını yönetmişlerdir.

Bu kitap, Ukrayna’nın tarihine dair Ukraynalı bir bakış açısını sunması nedeniyle öne çıkıyor—Türk okuyucuların daha yaygın olan Rus versiyonlarına kıyasla daha az aşına oldukları bir bakış açısı. Bu proje, Kremlin propagandasının çarpıtmalarından bağımsız olarak Ukrayna’nın geçmişini yeniden düşünme ve değerlendirme fırsatı sunuyor; özellikle çağdaş Ukrayna topraklarında kültürel etkileşimler, Ukrayna halkının oluşumunda Kyiv Rus’ un önemi, 17. yüzyıldaki Ukrayna-Kırım ve Ukrayna-Osmanlı ilişkileri ve Çarlık ve Sovyet yönetimi tarafından uygulanan Ruslaştırma politikaları gibi konular ele alınıyor. Bu temalar, Pereyaslav Antlaşması’ndan Zaporozhya Siçi’nin yıkılmasına, Kırım’ın Rusya tarafından ilhakı, Donbas savaşı ve tam ölçekli Rusya-Ukrayna savaşına kadar Ukrayna tarihini kapsıyor.

Kitap ayrıca Ukrayna’nın yüzyıllar boyunca devletleşme ve kültürel gelişimini ele alıyor; 1917-21 Ukrayna Devrimi sırasında bağımsızlık hareketine, Ukrayna Kilisesi’nin rolüne ve Sovyet sonrası dönemde Ukrayna’yı şekillendiren

toplumsal dönüşümlere vurgu yapıyor. Özellikle, Kırım Tatarları'nın yerli halk olarak tanınmasına ve Rusya'nın mevcut saldırganlığının tarihsel kökenlerine ilişkin bir tartışmayı da içeriyor.

Bu konulara ışık tutarak, kitap Türk okuyuculara Ukrayna'nın tarihsel yolculuğuna dair daha derin ve ayrıntılı bir bakış sunuyor—Rusya'nın dünya genelinde, Türkiye de dahil olmak üzere, egemen olan imparatorluk bakış açısına karşı bir karşı anlatı sağlıyor. Özellikle bugün, Rusya'nın Ukrayna'ya karşı devam eden savaşı, iki ülke arasındaki uzun süreli tarihsel gerilimlere küresel bir dikkat çekerken, bu olayları Ukrayna perspektifinden anlamak, mevcut jeopolitik durumu kavramada önemli bir adım.

Farklı akademisyenlerin katkıları bu yayını özellikle değerli kılıyor. Ukraynalı yazarlar arasında, “Dünya Tarihi Perspektifinden Ukrayna” başlıklı bölümü yazan Oleksandr Halenko; 1654 Pereyaslav Antlaşması'nı Doğu Avrupa tarihi bağlamında inceleyen Viktor Horobets; 1991-2022 döneminde Ukrayna'nın devlet, toplum ve birey ekseninde gelişimini analiz eden Heorhiy Kasyanov; I. Dünya Savaşı sonrası Ukrayna bağımsızlık mücadelesi ve Ruslaştırma politikaları üzerine iki bölüm katkı sunan Valeriy Morkva gibi uzmanlar yer alıyor. Ayrıca, Ukrayna Kilisesi'nin bağımsızlık yolculuğunu 20. yüzyıl başlarındaki Ukrayna Devrimi'nden günümüz Rusya-Ukrayna savaşına kadar izleyen ayrıntılı bir bölüm yazan Natalia Shlikhta da bu değerli çalışmaya katkıda bulunmuştur. Diğer bir önemli katkı ise, Rusya-Ukrayna savaşını ele alan bir bölüm yazan Ibrahim Muradov'a aittir.

Kitap, Türk akademisyenlerin katkılarıyla Ukrayna ve bölgesel tarihteki önemli anlara dair tamamlayıcı bakış açıları sunuyor. Ege Üniversitesi'nden Abdullah Üstün, 6. yüzyıl Karadeniz bölgesindeki Türkler, Slavlar ve Almanlar üzerine bir bölüm yazmıştır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden Erman Şan, Pax Hazarica ve 9. yüzyılda Rûs için bir odak noktası olarak Hazar Kağanlığı'nın rolünü incelemiştir. Üsküdar Üniversitesi'nden Sait Ocaklı, 17. yüzyılda Kırım Hanlığı'nın kuzey politikasını, Hacettepe Üniversitesi'nden Ufuk Aykol ise Zaporijya Siçi'nin yıkılmasını ve Kırım Hanlığı üzerindeki etkisini ele almıştır. New York Oswego Eyalet Üniversitesi'nden Murat Yaşar, Hetman Petro Doroşenko'nun Osmanlı İmparatorluğu ile 1667-1678 yılları arasındaki diplomatik ilişkilerine odaklanmıştır. Ege Üniversitesi'nden Muhammet Şen, Bohdan Hmelntskiy ve oğlu Yuriy'nin hetmanlık dönemlerinde Ukrayna-Osmanlı ilişkilerini derinlemesine incelemiştir.

Diğer Türk akademisyenler de Ukrayna'nın daha yakın tarihini ve bağımsızlık mücadelesini anlamaya katkıda bulunmuştur. Avrasya İncelemeleri

Merkezi (AVİM)'den Turgut Tuncel, Ukrayna'nın Turuncu Devrim ve Avromeydan sırasında sosyal-politik dönüşümlerini analiz etmiş, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nden Filiz Tutku Aydın ise Kırım Tatarları'nın yerli statüsüne dair normatif bir değerlendirme sunmuştur. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden Ayşegül Aydıngün, Rusya'nın Ukrayna'yı işgaline dair "denazifikasyon," "askerden arındırma" ve "Rusları koruma" söylemlerini analiz etmiştir. Hacettepe Üniversitesi'nden Onur Uraz ve Fatih Dönmez, Rusya-Ukrayna çatışmasının uluslararası hukuk açısından durumunu analiz etmiş, Çankırı Karatekin Üniversitesi'nden Sezai Özçelik ise 1994 Kırım krizinden 2022 Rusya-Ukrayna savaşına kadar çatışmayı iç politikalar ve jeopolitik çerçevede değerlendirmiştir.

Türkiye'nin Ukrayna Büyükelçisi Vasyl Bodnar'ın sözleriyle, bu akademik monograf, Türk toplumu için Ukrayna tarihine dair güvenilir bir bilgi kaynağı olarak hizmet edecek. Rus propagandasının kamuoyunu şekillendirmeye devam ettiği bir bölgede, bu kitap, Ukrayna ve tarihinin gerçeğinin duyulmasını sağlamak için önemli bir adımdır.

Devam eden Rusya-Ukrayna savaşı göz önüne alındığında, bu kitap kritik bir rol oynamaktadır. Ukrayna için, Kremlin'in Ukrayna'nın ayrılmaz bir parçası olduğu yönündeki anlatılarına karşı koyması ve Ukrayna halkının bağımsız tarihsel yolculuğunu ortaya koyması bakımından önemlidir. Türk okuyucular için bu kitap sadece bir akademik metin değil; kimliğini, egemenliğini ve tarihsel bütünlüğünü dış baskılara karşı korumak için uzun süredir mücadele eden bir ülkenin kalbine açılan bir penceredir.

© 2024. This work is licensed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).